

Shirinian, L. V., and Shirinian, A. S. *Mikrostrakhuvannia v Ukraini: buty chy ne buty?* [Microinsurance in Ukraine: To Be or Not to Be?]. Cherkasy: Chabanenko Yu. A., 2012.

Sova, O. Yu. "Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku medychnoho strakhuvannia v Ukraini" [Current State and Prospects of Development of Medical Insurance in Ukraine]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, no. 49 (2018): 80-92.

DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-49-80-93>

Volokhova, L. F., and Ostapenko, D. O. "Medychno strakhuvannia ta yoho rozvytok v Ukraini" [Health Insurance and Its Development in Ukraine]. *Fynansovye usluhy*, no. 1 (2017): 35-39.

Vremenko, L. V. "Reforma okhorony zdorovia v Ukraini: rozvytok medychnoho strakhuvannia ta konkurentsii pryvatnoho sektora" [Health Care Reform in Ukraine: Development of Health Insurance and Private Sector Competition]. In *Finansovi posluhy: problemy teorii ta praktyky*, 5-22. Kharkiv: Lider, 2016.

УДК 368.5
JEL: G22; Q14

СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ АГРОВИРОБНИКІВ УКРАЇНИ: ОГЛЯД СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ І ПРОДУКТІВ

©2021 РУБЦОВА Н. М., РАДЧЕНКО Н. Г., ТРУСОВА Н. В.

УДК 368.5
JEL: G22; Q14

Рубцова Н. М., Радченко Н. Г., Трусова Н. В. Страховий захист агровиробників України: огляд страхових компаній і продуктів

Метою статті є аналіз роботи страхових компаній на ринку агрострахування, оцінка їх послуг щодо страхового захисту агровиробників і дослідження роботи держави в напрямку підтримки аграріїв у сфері страхування сільськогосподарської продукції. У ході дослідження встановлено, що діюча система агрострахування є незадовільною, і з кожним роком спостерігаються регресні процеси на ринку страхування сільськогосподарської продукції. Низький попит на агрострахування в Україні пов'язаний з високою вартістю послуги, обмеженим вибором контрагентів, складністю механізму страхування. Проведений аналіз роботи страховиків на ринку агрострахування говорить про їх часткову участь у даному виді страхування: так, із 64 страховиків, які мають ліцензію на страхування сільськогосподарської продукції, лише менше третини надає послуги в цьому напрямі. У результаті дослідження лінійки страхових продуктів з агрострахування встановлено, що найбільшим попитом користується комплексне й індексне страхування та страхування тварин і птиці. З'ясовано, що існуюча система агрострахування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, навіть за умов її функціонування, не набула особливої популярності. Основні причини – складний механізм страхування, одноразова сплата 100% страхових премій і невпевненість агровиробника в отриманні всієї суми субсидій, що належать йому, через деякий час. У перспективі, з метою поліпшення ситуації в даній галузі, необхідно внести певні зміни до діючого законодавства, що дозволить поживити вітчизняну сферу агрострахування з одночасним наданням впевненості аграріям у безперервності та відтворенні їх виробництва.

Ключові слова: страховий захист, страхові компанії, страхові продукти, агрострахування, страхування сільськогосподарської продукції, державна підтримка.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-4-249-256>

Рис.: 1. Табл.: 6. Бібл.: 11.

Рубцова Наталя Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного (просп. Богдана Хмельницького, 18, Мелітополь, 72312, Україна)

E-mail: tanusha16.2009@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3492-8144>

Радченко Наталія Геннадіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного (просп. Богдана Хмельницького, 18, Мелітополь, 72312, Україна)

E-mail: radchenko80@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2428-4661>

Трусова Наталя Вікторівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного (просп. Богдана Хмельницького, 18, Мелітополь, 72312, Україна)

E-mail: trusova_natalya5@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9773-4534>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56606135100>

UDC 368.5
JEL: G22; Q14

Rubtsova N. M., Radchenko N. H., Trusova N. V. Insurance Protection of Agricultural Producers of Ukraine: A Review of Insurance Companies and Products
The article is aimed at analyzing the work of insurance companies in the agricultural insurance market, evaluating their services for insurance protection of agricultural producers and studying the State's efforts in supporting farmers in the sphere of agricultural insurance. In the course of the study, it is defined that the current system of agricultural insurance is unsatisfactory, and every year regressive processes are observed in the agricultural insurance market. The low demand for agricultural insurance in Ukraine is associated with the high cost of the service, limited choice of counter-parties, complexity of the insurance mechanism. The carried out analysis of the work of insurers in the agricultural insurance market indicates their partial participation in this type of insurance: for example, out of 64 insurers licensed for agricultural insurance, only less than a third provide services in this direction. As a result of the study of the line of insurance products for agricultural insurance, it is determined that complex and index insurance and insurance of animals and poultry are in great demand. It

is found out that the extant system of agricultural insurance with the State support, even under the conditions of its functioning, would not have gained much popularity. The main reasons are a complex insurance mechanism, a one-time payment of 100% insurance premiums and the insecurity of the agricultural producer in obtaining the entire amount of subsidies belonging to him further on. In the future, in order to improve the situation in this industry, it is necessary to make certain amendments to the current legislation, which will revitalize the domestic sphere of agricultural insurance while providing confidence to agricultural producers in the continuity and reproduction of their output.

Keywords: insurance protection, insurance companies, insurance products, agriinsurance, agricultural products insurance, the State support.

Fig.: 1. **Tabl.:** 6. **Bibl.:** 11.

Rubtsova Natalia M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University (18 Bohdana Khmelnytskoho Ave., Melitopol, 72312, Ukraine)

E-mail: tanusha16.2009@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3492-8144>

Radchenko Nataliia H. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University (18 Bohdana Khmelnytskoho Ave., Melitopol, 72312, Ukraine)

E-mail: radchenko80@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2428-4661>

Trusova Natalia V. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University (18 Bohdana Khmelnytskoho Ave., Melitopol, 72312, Ukraine)

E-mail: trusova_natalya5@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9773-4534>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56606135100>

Сільське господарство вже декілька років є основною галуззю української економіки та забезпечує понад 40% виручки від експорту. На сьогодні український аграрний сектор має сприятливі передумови для розвитку, а держава може використати його як локомотив для відновлення всієї економіки після «коронакризи». Проте сільське господарство є однією з найризиковіших галузей суспільного виробництва та потребує страхового захисту, що дозволить мінімізувати та стабілізувати втрати агропідприємств від непередбачуваних подій.

Аграрне страхування є одним із найефективніших інструментів управління ризиками, які відчувають агровиробники в процесі виробництва сільськогосподарської продукції. Зараз українське агрострахування проходить непростий шлях становлення: наразі це підтверджується низькими обсягами застрахованої продукції на фоні зростаючих обсягів сільськогосподарського виробництва. І це говорить про низку проблем, з якими стикаються основні суб'єкти агрострахування (страховик, аграрій і держава), та які потребують подальших досліджень і знаходження шляхів підвищення рівня страхового захисту агровиробників.

Дослідженнями в даному напрямку, зокрема оцінка сучасного стану ринку агрострахування, вивчення особливостей укладання договорів страхування сільськогосподарської продукції від певних ризиків, застосування зарубіжного досвіду в сучасних вітчизняних умовах тощо займаються такі провідні вчені, як В. Д. Базилевич, О. О. Гаманкова, О. М. Залетов, Р. О. Колібаба, С. А. Навроцький, С. С. Осадець, Р. В. Пікус, Р. В. Шинкаренко, А. С. Шолойко та ін.

Мета статті полягає в аналізі роботи страхових компаній на ринку агрострахування, оцінці їх послуг щодо страхового захисту агровиробників і дослідженні роботи держави в напрямку підтримки

аграріїв у сфері страхування сільськогосподарської продукції.

Сьогодні діюча система агрострахування є незадовільною, і з кожним роком очікуючи поліпшення ситуації, ми спостерігаємо регресні процеси на ринку страхування сільськогосподарської продукції. Для порівняння, відсоток проникнення агрострахування в сільськогосподарську галузь України (обсяг застрахованих площ) у 2018 р. становив 5,04%, тоді як величина даного показника у 2007 р. становила 12,65%, а у 2008 р. – 6,02%, коли активно працювала програма державного субсидування страхових премій. У США та Канаді охоплення страхуванням посівних площ становить 86% і 65% відповідно.

Низький попит на агрострахування в Україні пов'язаний з високою вартістю послуги, обмеженим вибором контрагентів, складністю механізму страхування.

На початок 2019 р. ліцензію на провадження страхової діяльності у формі добровільного страхування сільськогосподарської продукції мають 64 страхові компанії. Перелік страхових компаній, що активно працюють на ринку агрострахування України, наведено в *табл. 1*.

Лідером серед страхових компаній, що надають послуги зі страхування сільськогосподарської продукції, є ПрАТ «СК «ПЗУ Україна». У 2019 р. вона уклала договорів страхування на суму 98376 тис. грн і здійснила виплат на суму 51689 тис. грн. Дана компанія також співпрацює з Аграрним фондом України (на правах співстрахування) та Державною продовольчо-зерновою корпорацією України. Оцінюючи роботу 20 провідних страховиків у галузі агрострахування, відмітимо, що у 2019 р. 6 страховиків мали рівень виплат, що перевищує 50%, зокрема СК «ПЗУ Украї-

Основні показники роботи страхових компаній з добровільного страхування сільськогосподарської продукції за 2019 р.

Страхова компанія	Страхові премії, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Рівень виплат, %
1. ПрАТ «СК «ПЗУ Україна»	98 376	51 689	52,54
2. ПрАТ «СК «ARX»	43 984	27 875	63,38
3. ПрАТ «СК «Еталон»	30 132	2 108	7,00
4. ПрАТ «УАСК АСКА»	19 778	1 636	8,27
5. ПрАТ АСК «ІНГО Україна»	12 376	23 717	191,64
6. ПрАТ «СК «Універсальна»	7 837	55	0,70
7. ПрАТ «СК «Брокбізнес»	4 532	–	–
8. ПрАТ «СК «Інтер-Плюс»	1 771	–	–
9. ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія»	1 694	149	8,81
10. ПрАТ «СГ «ТАС»	1 390	138	9,93

Джерело: складено за даними [1].

на» (52,5%), СК «ARX» (63,4%), АСК «ІНГО Україна» (191,6), СК «Провідна» (64,7), СК «Перша» (60,4%), СК «Арсенал Страхування» (50,0%).

На сьогодні 8 із 20 страхових компаній, представлених на ринку агрострахування, співпрацюють з Аграрним фондом України та Державною продовольчо-зерновою корпорацією України, зокрема ПрАТ «УАСК АСКА», ПрАТ «АСК «ІНГО Україна», ПрАТ «СК «Універсальна», ПрАТ «СГ «ТАС», ПрАТ «СК «ПЗУ Україна» (на правах співстрахування), ПрАТ «СК «Перша», ТДВ «СК «Гардіан», ПрАТ «СК «ARX» (на правах співстрахування) (табл. 2). Параметри страхування за такими договорами поступово наближаються до параметрів страхування з незалежними договорами, що свідчить про формування реальних ринкових умов страхування [2].

Проаналізувавши роботу страховиків – лідерів у галузі агрострахування, нами виділені основні страхові продукти, що мають задовольнити потреби агробізнесу, зокрема забезпечити стабільність його виробництва та доходів (рис. 1).

Охарактеризуємо кожен з представлених страхових продуктів.

1. Програма комплексного страхування посівів сільськогосподарських культур на період перезимівлі передбачає страхування витрат понесених господарством на посів і вирощування озимих сільськогосподарських культур. Страхування проводиться на випадок загибелі та пошкодження озимих сільськогосподарських культур внаслідок настання несприятливих погодних умов перезимівлі.
2. Програма страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур на період весна – літо передбачає страхування майбут-

нього врожаю озимих та ярих сільськогосподарських культур. Страхування проводиться на випадок неотримання або недоотримання урожаю сільськогосподарських культур внаслідок настання певних страхових ризиків.

3. Програма страхування майбутнього врожаю на весь період вирощування (на весь цикл виробництва) передбачає страхування посівів і майбутнього врожаю озимих сільськогосподарських культур. Страхування проводиться на випадок пошкодження або загибелі посівів чи недоотримання або неотримання врожаю застрахованої культури на всій або частині площі посіву, що завдало збитків страхувальнику.
4. Програма страхування багаторічних насаджень передбачає страхування безпосередньо багаторічних насаджень і/або майбутнього (очікуваного) врожаю багаторічних плодкових культур. Страхування проводиться на випадок пошкодження або загибелі багаторічних насаджень і/або неотримання чи недоотримання врожаю багаторічних плодкових культур.
5. Програма страхування тварин і птиці дозволяє компенсувати матеріальні втрати, пов'язані із загибеллю та вимушеним забоєм поголів'я тварин унаслідок дії стихійних явищ, нещасних випадків, інфекційних хвороб тощо.
6. Програма страхування сільськогосподарської техніки дозволяє компенсувати матеріальні втрати, пов'язані з пошкодженням і втратою техніки та вантажу. Страхування спецтехніки проводиться від ризиків, що пов'язані з його експлуатацією, зокрема ДТП, викрадення, дії вогню, наслідків стихійних лих, залиття, протиправних дій третіх осіб тощо.

Перелік страхових компаній, які активно працюють на ринку агрострахування України у 2019–2020 рр.

Страхові компанії, які є членами Аграрного страхового Пулу	Страхові компанії, що співпрацюють з		Провідні страхові компанії, які були активними учасниками вітчизняного ринку агрострахування (топ-10)
	ПАТ «Аграрний фонд»	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»	
1. ПрАТ СК «Брокбізнес» 2. ПрАТ СК «Страхові гарантії» 3. ПрАТ «Українська аграрно-страхова компанія» 4. ПрАТ СК «Альфа Страхування»	1. ПрАТ «УАСК АСКА» 2. ПрАТ «АСК «ІНГО Україна» 3. ПрАТ «СК «Універсальна» 4. ПрАТ «СГ «ТАС» 5. ПрАТ «СК «ПЗУ Україна» (на правах співстрахування) 6. ПрАТ «СК «Перша» 7. ТДВ «СК «Гардіан» 8. ПрАТ «СК «ARX» (на правах співстрахування)	1. ПрАТ «АСК «ІНГО Україна» 2. ПрАТ «СК «Універсальна» 3. ПрАТ «СК «ПЗУ Україна» 4. ПрАТ «УАСК АСКА»	1. ПрАТ «СК «ПЗУ Україна» 2. ПрАТ «СК «ARX» 3. ПрАТ «СК «Еталон» 4. ПрАТ «УАСК АСКА» 5. ПрАТ АСК «ІНГО Україна» 6. ПрАТ «СК «Універсальна» 7. ПрАТ «СК «Брокбізнес» 8. ПрАТ «СК «Інтер-Плюс» 9. ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» 10. ПрАТ «СГ «ТАС»

Джерело: складено за даними [1; 3; 4].

Рис. 1. Страхові продукти для агробізнесу

Джерело: авторська розробка.

Аналіз панелі основних страхових продуктів, що надають провідні страхові компанії в галузі агрострахування (табл. 3), показав, що найширшу лінійку страхових послуг у досліджуваному напрямку надає ПрАТ СК «ПЗУ Україна». Цей страховик із шести основних страхових продуктів, направлених на захист агровиробників від сільськогосподарських ризиків, надає п'ять, окрім страхування майбутнього врожаю на весь період вирощування.

У розвинутих країнах виробникам надається широкий спектр страхових продуктів, який покриває більшість погодних ризиків. В Україні ж страхові компанії пропонують виробникам захист від обмеженого кола малоймовірних ризиків (табл. 4). Через це рівень страхових виплат є вкрай низьким – 4,2%.

За даними табл. 4, найбільшу частку на ринку агрострахування зайняли договори страхування від повної загибелі плюс весняні заморозки (40,0% від усіх договорів). Проте за обсягами страхових премій (57,7%) і страхових сум (46,0%) лідерами є договори страхування майбутнього врожаю від багатьох ризиків (мультиризик).

Окрім зазначених страхових продуктів страхування сільськогосподарських культур, на ринку агрострахування активно впроваджується індексне страхування врожаю. Даний вид страхування відрізняється від класичного тим, що страховим випадком стає не недобір урожаю нижче обумовленого рівня, а несприятливі метеорологічні умови, які виступають причиною неврожайів. Аграрії одержують страхове

Таблиця 3

Основні страхові продукти, що надають провідні страхові компанії в галузі агрострахування

Страхові компанії	ПЗУ Україна	ІНГО	Універсальна	УПСК	АСКА
Страхування посівів сільськогосподарських культур на період перезимівлі	+	+	+	+	
Страхування майбутнього врожаю на період весна – літо	+	+	+	+	+
Страхування майбутнього врожаю на весь період вирощування		+	+		
Страхування багаторічних насаджень	+	+			+
Страхування тварин і птиці	+	+	+		+
Страхування сільськогосподарської техніки	+				+
Кількість страхових продуктів	5/6	4/6	4/6	3/6	4/6

Джерело: авторська розробка.

Таблиця 4

Дані за основними програмами страхування сільськогосподарських культур за 2018 р., %

Програма	Відсоток договорів	Відсоток застрахованої площі	Відсоток страхової суми	Відсоток зібраних премій
Мультиризик (страхування посівів)	1,6	1,4	2,7	1,5
Часткова та повна загибель + весняні заморозки (для озимих культур)	5,2	11,7	2,0	2,2
Повна загибель + весняні заморозки	40,1	41,9	13,9	14,9
Мультиризик (страхування майбутнього врожаю)	26,4	21,3	46,0	57,7
Поіменовані ризики	15,4	11,6	25,3	10,8
Повна загибель	11,0	12,0	7,9	12,2
Багаторічні насадження	0,2	0,1	1,7	0,7
Інші (троянди)	0,1	0,0	0,5	0,1

Джерело: складено за даними [5].

відшкодування в розмірі, еквівалентному розміру зниження середнього рівня врожайності в регіоні [6].

Починаючи з 2016 р. індексне страхування доступне для українських сільгоспвиробників у рамках програми «МетеоЗахист», аналогів якій немає на вітчизняному ринку. Програма реалізується виробником засобів захисту рослин Syngenta, страховою компанією «ПЗУ Україна» за участю Міжнародної фінансової корпорації (IFC). За підсумками 2019 р. андеррайтингового року в програмі індексного страхування взяло участь 517 агровиробників з площею покриття 586 тис. га. У результаті настання страхових випадків загальний обсяг страхового відшкодування становив 44 млн грн (85 тис. грн на 1 господарство) [7].

Окрім страхових продуктів з агрострахування, що розробляються та надаються безпосередньо стра-

ховиками, на сьогодні в Україні відповідно до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» № 4391-VI від 09.02.2012 р. [8] розроблено вісім стандартних страхових продуктів зі страхування сільськогосподарських культур (табл. 5).

Основні проблеми розвитку страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою наведено в табл. 6.

Проте, на думку багатьох експертів з агрострахування, існуюча система агрострахування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, навіть за умов її функціонування, не набула б особливої популярності.

Основні причини – складний механізм страхування, одноразова сплата 100% страхових премій і невпевненість агровиробника в отриманні всієї суми субсидій, що належать йому, через деякий час. Ча-

Стандартні страхові продукти зі страхування сільськогосподарських культур з державною підтримкою

Культура	Період дії договору страхування		
	Весь цикл виробництва (страховий продукт 1)	На період перезимівлі (страховий продукт 2)	Весна – літо (страховий продукт 3)
Озимі зернові	+	+	+
Ярі зернові	+		
Кукурудза	+		
Цукровий буряк	+		
Соняшник	+		
Соя	+		

Джерело: складено за даними [9].

Таблиця 6

Систематизація основних проблем розвитку страхування сільськогосподарської продукції ризиків з державною підтримкою

Проблема	Пояснення
Відсутність стимулів у страхувальників	<ul style="list-style-type: none"> – Наявність альтернативної підтримки виробника з відшкодування катастрофічних збитків; – ризик неотримання компенсації вже сплачених страхових премій внаслідок недофінансування програми державної підтримки; – нерозвинена продуктова лінійка (не передбачена підтримка за договорами страхування в тваринництві); – нерегульованість процесу відшкодування збитків
Відсутність стимулів для підвищення продуктивності сільськогосподарських підприємств	Методика визначення вартості премій та розрахунку страхового відшкодування не враховує рівень розвитку технологічного виробництва
Фінансова незбалансованість системи	<ul style="list-style-type: none"> – Невідповідність коштів, що виділяються на підтримку, потенційним масштабам ринку; – недостатнє врахування регіональних ознак; – відсутність співфінансування підтримки з місцевих бюджетів
Невисока якість страхового захисту	<ul style="list-style-type: none"> – Високий потенційний рівень кумуляції сільськогосподарських ризиків; – низька надійність страхових компаній; – труднощі в організації перестраховання
Корумпованість і непрозорість системи	<ul style="list-style-type: none"> – Непрозорість отримання державних субсидій; – відсутність механізмів контролю за виконанням сторонами умов страхування з державною підтримкою
Нерозвинена статистична база у сфері сільськогосподарського страхування	<ul style="list-style-type: none"> – Відсутність інституту незалежної експертизи; – нерозвинена статистична база; – високі видатки на адміністрування

Джерело: складено за даними [9].

совий розрив сплати страхових платежів і повернення їх частини у вигляді державної субсидії (відшкодування 50% сплачених страхових внесків) створює розрив ліквідності в сільськогосподарських товаровиробників. У період посівної кампанії, коли агровиробники несуть значні витрати, їм додатково необхідно знайти 100% суми страхових платежів, а реальна вартість відшкодованих через певний період коштів істотно нижче вартості фінансових ресурсів у період сівби.

Таким чином, оцінка сучасного стану ринку аграрного страхування в Україні показала його невід-

повідність основним завданням – бути ефективним механізмом управління ризиками в аграрному секторі та забезпечувати стабільність виробництва і доходів сільськогосподарських виробників. З метою поліпшення ситуації в даній галузі необхідно створити законодавчу базу, яка б стала реальним механізмом підтримки українського агропромислового комплексу.

На сьогодні до Верховної Ради України подано проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогос-

подарської продукції з державною підтримкою» від 18.02.2021 р. № 5104 [10], в якому визначено механізм надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам для страхування сільськогосподарської продукції.

Проєктом закону пропонується внести зміни до Податкового кодексу України в частині збільшення ставки податку на дохід за договорами страхування сільськогосподарської продукції на 0,5 в. п. з метою в подальшому спрямування цих коштів на підтримку страхування сільськогосподарської продукції, а отже, реалізація положень даного проекту не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України та місцевих бюджетів. Також проектом Закону вносяться зміни до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», якими визначаються:

- ✦ механізм надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам для страхування сільськогосподарської продукції;
- ✦ учасники ринку страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, вимоги до них, їх права та обов'язки, інформаційне забезпечення;
- ✦ об'єкти страхування, страхові продукти, страхові ризики, страхові випадки, вимоги до договорів страхування з державною підтримкою тощо.

Розмір часткового відшкодування сільськогосподарським товаровиробникам страхових платежів визначено на рівні до 60%.

Внесення зазначених змін до діючого законодавства дозволить поживити вітчизняну сферу агрострахування з одночасним наданням впевненості аграріїв у безперервності та відтворенні їх виробництва.

ВИСНОВКИ

Для успішного функціонування сільського господарства необхідно аби сільськогосподарські товаровиробники використовували ефективні інструменти управління ризиками, зокрема агрострахування. Проте сучасний стан розвитку аграрного страхування в Україні не відповідає його першочерговому завданню – бути ефективним механізмом управління ризиками в аграрному секторі та забезпечити стабільність виробництва та доходів сільськогосподарських виробників. На сьогодні ринок агрострахування має в арсеналі 64 страхові компанії з ліцензіями на страхування сільськогосподарської продукції, активно з яких працюють лише 16 страховиків на чолі з ПрАТ СК «ПЗУ Україна». Проведені нами дослідження показали, що страховики надають невеликий спектр страхових продуктів, від обмеженого кола малоїмовірних ризиків, а основні умови цих послуг є закри-

тою інформацією, з якою страховальнику неможливо ознайомитися на сайті страхової компанії та самостійно обрати вигідні для нього варіанти страхових продуктів.

Одним із позитивних кроків у розвитку ринку агрострахування є подання проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», який передбачає механізм відродження державної підтримки агрострахування та отримання на неї коштів за рахунок збільшення ставки податку на дохід за договорами страхування сільськогосподарської продукції на 0,5 в. п.

Таким чином, для подальшої продуктивної роботи ринку агрострахування потрібні тісний взаємозв'язок, простота та прозорість у відносинах між страховиком, страховальником та державою [11], що розширить можливості доступу агровиробників до даної послуги та дозволить запустити в державі ефективний механізм страхування сільськогосподарської продукції. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Електронний журнал «Про страхування». URL: <http://forinsurer.com>
2. Рубцова Н. М., Захарова Н. Ю. Оцінка існуючих страхових продуктів на ринку агрострахування України. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. № 3. С. 256–262. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/3734/1/14.pdf>
3. Офіційний сайт ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України». URL: <https://www.pzcu.gov.ua/>
4. Офіційний сайт ПАТ «Аграрний фонд». URL: <http://agrofond.gov.ua>
5. Ринок агрострахування України у 2018-му андеррайтинговому році : аналітичне дослідження. Київ, 2019. 35 с. URL: <https://agro.me.gov.ua/storage/app/sites/1/управління%20фінансів/Страхування/%20агрострахування%20%20у%202018.pdf>
6. Плотніков О. Страхування агросектора в Україні. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/195897_strakhuvannya-agrosektora-v-ukrain
7. Гриньков Д. Страхування аграріїв: страхують всі і всіх? // Бізнес. 03.06.2020. URL: <https://business.ua/uk/strakhuvannya-ahriiiv-strakhuuiut-vsi-i-vsikh>
8. Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 09.02.2012 р. № 4391-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>
9. Рубцова Н. М., Чкан І. О. Страхувальний захист підприємств аграрного сектору економіки та сільських територій: методичні та практичні підходи // Фінансове забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій в умовах підвищення самостійності регіонів : монографія / за ред. О. О. Яцук.

- Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2019. Розд. 4. С. 130–186.
10. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 18.02.2021 р. № 5104. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71155
 11. Рубцова Н. М. Сучасний стан та перспективи розвитку діючої системи агрострахування в Україні. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2014. № 4. С. 237–240. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/145704421.pdf>

REFERENCES

- Elektronnyi zhurnal «Pro strakhuvannia». <http://forinsurer.com>
- Hrynkov, D. “Strakhuvannia ahrariiv: strakhuiut vsi i vsikh?” [Farmers Insurance: Do They Insure Everyone and Everything?]. *Biznes*. 03.06.2020. <https://business.ua/uk/strakhuvannia-ahrariiv-strakhuiut-vsi-i-vsikh>
- [Legal Act of Ukraine] (2012). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2021). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71155
- Ofitsiyni sait PAT «Ahrarnyi fond». <http://agrofond.gov.ua>
- Ofitsiyni sait PAT «Derzhavna prodovolcho-zernova korporatsiia Ukrainy». <https://www.pzcu.gov.ua/>
- Plotnikov, O. “Strakhuvannia ahrosektora v Ukraini” [Agricultural Insurance in Ukraine]. https://biz.ligazakon.net/analitics/195897_strakhuvannya-agrosektora-v-ukran

- “Rynok ahrostrakhuvannia Ukrainy u 2018-mu anderraitynhovomu rotsi : analitychne doslidzhennia” [Ukraine's Agricultural Insurance Market in the 2018 Underwriting Year: An Analytical Study]. Kyiv, 2019. <https://agro.me.gov.ua/storage/app/sites/1/управління%20фінансів/Страхування/%20агрострахування%20%20у%202018.pdf>
- Rubtsova, N. M. “Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku diiuchoi systemy ahrostrakhuvannia v Ukraini” [Current State and Prospects of Development of the Current Agricultural Insurance System in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu. Seriiia «Ekonomiczni nauky»*, no. 4 (2014): 237-240. <https://core.ac.uk/download/pdf/145704421.pdf>
- Rubtsova, N. M., and Chkan, I. O. “Strakhovyi zakhyst pidpriemstv ahrarnoho sektoru ekonomiky ta silskykh terytorii: metodychni ta praktychni pidkhody” [Insurance Protection of Enterprises of the Agricultural Sector of the Economy and Rural Areas: Methodological and Practical Approaches]. In *Finansove zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku silskykh terytorii v umovakh pidvyshchennia samostiinosti rehioniv*, 130-186. Melitopol: Vydavnychi budynok MMD, 2019.
- Rubtsova, N. M., and Zakharova, N. Yu. “Otsinka isnuiuchykh strakhovykh produktiv na rynku ahrostrakhuvannia Ukrainy” [Assessment of Acting Insurance Products on the Ukrainian Market of Agricultural Insurance]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu. Seriiia «Ekonomiczni nauky»*, no. 3 (2016): 256-262 <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/3734/1/14.pdf>